

05.09.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**05 Eylül 2023
Cuma**

05.09.2023

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

05 Eylül 2023 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği

TEBLİĞLER

— İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2023/23)

— İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2023/25)

Erdoğan ve Putin'den tahıl koridoru açıklaması

Cumhurbaşkanı Erdoğan tahıl sevkiyatı konusunda, "BM ile önemli ilerlemeler içeren yeni öneriler paketi hazırladık. Bu yeni süreç vasıtasıyla netice almanın mümkün olduğu kanaatindeyim." dedi. Putin ise, "Tahıl koridorunu canlandırmak istiyoruz, bunu yapacağız. Bir şartla yapacağız. Tarım ürünlerimizin de engelsiz şekilde denize çıkmasını istiyoruz." diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Rusya'nın Soçi şehrinde bir araya geldi.

Rus Sanatoryum'daki görüşme, yaklaşık 3 saat sürdü.

Toplantı, yaklaşık 1,5 saatlik heyetler arası görüşmenin ardından baş başa çalışma yemeğiyle devam etti.

Toplantı sonrası iki lider ortak basın açıklaması yaptı.

Erdoğan, nazik daveti ve misafirperverliği için Putin'e teşekkür etti, 6 Şubat depremleriyle son aylarda yaşanan orman yangınları sırasında verdikleri destek ve sergiledikleri dayanışma için de şükranlarını sundu.

Putin ile son olarak geçen yıl Astana'da düzenlenen Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı vesilesiyle bir araya geldiklerini anımsatan Erdoğan, o günden bugüne kadar Putin ile daima yakın telefon diplomasisiyle diyalog içinde olduklarını söyledi.

Bugün gerek ikili gerekse heyetlerin katılımıyla yaptıkları görüşmelerde gündemdeki konuları ele aldıklarını aktaran Erdoğan, ticaret, tarım, turizm, ekonomi ve finans başta olmak üzere çok boyutlu işbirliğini daha da güçlendirmek için atılabilecek adımları değerlendirdiklerini anlattı.

Erdoğan, "İkili ticaret hacmimiz geçen sene yaklaşık 69 milyar dolara ulaştı. 100 milyar dolar olarak belirlediğimiz hedefe emin adımlarla ilerliyoruz. Turizmde bu yıl da oldukça başarılı bir sezon geçiriyoruz. 2022 yılında 5 milyon 230 bin Rus vatandaşını ülkemizde ağırlamıştık. Bu yılın ilk 7 ayında ise 3,5 milyon Rus turist ülkemize geldi. Bu sayının kalan dönemde daha da artacağına inanıyorum." diye konuştu.

Üzerinde özellikle durdukları konulardan birinin Karadeniz girişiminin yeniden canlandırılması olduğunu, Rusya'nın KKTC'de ofis açma kararından memnuniyet duyduklarını dile getiren Erdoğan, şöyle devam etti:

"Karadeniz girişimi küresel gıda kriziyle mücadelede anahtar rol oynadı. Özellikle Afrika gibi tahıla en çok ihtiyaç duyanlar için bir nefes borusu oldu. Gündeme getirilen alternatif öneriler Karadeniz girişimi gibi sürdürülebilir, güvenli ve taraflar arası işbirliğine dayanan kalıcı bir model sunamamıştır. Rusya'nın girişimin yeniden başlaması noktasındaki beklentileri tüm tarafların malumudur. Rus dostlarımızın dile getirdiği hususları biz de farklı vesilelerle ifade ettik, ediyoruz. Eksiklerin giderilerek girişimin devam ettirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu konudaki görüşlerimizi değerli dostumla da samimiyetle ikili görüşmemizde paylaştım.

Bu kapsamda Birleşmiş Milletlerle bir istişare, önemli ilerlemeler içeren yeni öneriler paketi hazırladık. Bu yeni süreç vasıtasıyla netice almanın mümkün olduğu kanaatindeyim. Türkiye olarak beklentileri karşılayacak bir çözüme inşallah kısa sürede ulaşacağımıza inanıyorum.

Bölgemizde kalıcı barış, istikrar ve refahın tesisine yönelik çalışmalarımızı sürdürme kararlılığımızda. Devam eden çatışmaların bir an önce uluslararası hukuk temelinde kalıcı ve adil bir barışla sona erdirilmesini arzu ediyoruz. Her konuşmamda vurguluyorum, savaşın kazananı, barışın kaybedeni olmaz. Bu ilkesel yaklaşımımızı aynen muhafaza ediyoruz. Taraflar arasında doğrudan müzakerelere evvelce ev sahipliği yaptık. Bu konuda üzerimize düşeni her zaman olduğu gibi yine yapmaya hazırız."

Putin ile diğer bölgesel ve küresel meseleleri de ele aldıklarını belirten Erdoğan, şunları kaydetti:

"Bu kapsamda Suriye, Güney Kafkasya, Libya ile Afrika'daki son gelişmeleri değerlendirdik. İkili ilişkilerimizi bugüne kadar iyi komşuluk, dostluk, samimiyet ilkeleri temelinde ülkelerimizin ve bölgemizin çıkarına hizmet edecek şekilde ilerlettik. Bu temel üzerine inşa edilen Türk-Rus münasebetlerinin faydalarını çok geniş bir alanda gördük, görüyoruz. Rusya ile yakın temasımız bölgesel ve küresel meselelerin

05.09.2023

çözümüne katkı sunmayı sürdürecektir. Özellikle Akkuyu Nükleer Enerji Santrali malum son şiddetiyle yürüyor. İkinci bir adım olarak da yine Sinop Nükleer Enerji Santrali konusunu bugün değerli dostumla ele aldık ve bu alanda da atılacak bir adımla Türkiye sınıf atlayacaktır."

Cumhurbaşkanı Erdoğan, konuşmasının sonunda Putin'e, şahsına ve heyetine gösterdiği hüsnükabul nedeniyle bir kez daha teşekkür etti, ziyaretin her iki ülke ve bölge için hayırlı olmasını diledi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Putin, açıklamalarının ardından gazetecilerin sorularını yanıtladı.

Karadeniz Tahıl Koridoru'na ilişkin bir soru üzerine Erdoğan, "Ukrayna'nın burada Rusya ile müşterek adımların atılabilmesi noktasında yaklaşımlarını tabii ki yumuşatması gerekiyor. Özellikle şu an itibarıyla Karadeniz Tahıl Koridoru'ndan, en az gelişmiş, fakir Afrika ülkelerine gönderilecek tahıl önemli. Ama buradan çıkacak tahılın yüzde 44'ü Avrupa ülkelerine giderse buna tabii haklı olarak Rusya olumlu bakmıyor." diye konuştu.

"Bu konularda mutabık kaldık"

Erdoğan, Rusya'nın, tahılı fakir ülkelere göndermek istediğini belirterek, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bugünkü yaptığımız görüşmede de Sayın Putin, 'Biz fakir ülkelere bu 1 milyon ton tahılı göndermeye varız, bunun bütün lojistik çalışmalarını da yaptık, bu lojistik çalışmalarıyla bu adımı atmaya hazırız' dediler. Biz de kendilerine 'burada üzerimize ne görev düşüyorsa Türkiye olarak biz de buna varız ve sizden gelecek olan bu tahılları biz fabrikasyon olarak değirmenlerimizde öğütürük un şeklinde fakir Afrika ülkelere gönderebiliriz' dedik ve bu konularda da mutabık kaldık. Temennim odur ki Sayın Putin de Afrika ülkelerinden gelen bu talepleri süratle yerine getirir ki altı tane ülkeden özellikle bahsediyor. Temennim odur ki bu adımları da müşterek atma durumunda oluruz."

Katar'ın desteğiyle tahılın sevkiyatı konusunda neler konuşulduğuna ilişkin soru üzerine Erdoğan, "Katar, özellikle bu fakir, en az gelişmiş Afrika ülkelere tahılın, özellikle un haline getirilerek gönderilmesi noktasında mali destek verme bakımından yani Rusya-Türkiye-Katar üçlüsü olarak katılabiliriz diyorlar. Böyle bir adımı atmak suretiyle temenni ediyorum ki en az gelişmiş Afrika ülkelerinin bizler de yanında oluruz." dedi.

Putin: Bir şartla yapacağız

Konuşmasında Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin önemine dikkat çeken Putin, Türkiye ile çok yönlü iş birlikleri olduğunu, bunun temelinde ise karşılıklı yarara dayalı iyi komşuluk ilişkilerinin bulunduğunu ifade etti. Putin, tüm alanlarda ilişkilerin olumlu şekilde geliştiğini dile getirdi.

Putin, Erdoğan ile yaptığı görüşmenin yapıcı bir atmosferde gerçekleştiğini, güncel uluslararası ve bölgesel konuları değerlendiklerini bildirdi.

Ticaret hacminde daha etkin şekilde milli para birimleri kullandıklarını hatırlatan Putin, "Ticari ilişkimizde dolar ve Euro payı sürekli düşüyor. Bizim Merkez Bankalarımız iki ülkenin finansal ve kredi kurumları arasında muhabir hesap oluşturuyorlar. Karşılıklı ticarete yerli para birimi kullanımı konusunda kararlılığımızı teyit ettik. Dolar ve Euro'yu daha az kullanma konusunda hemfikiriz." dedi.

Putin, enerji alanında işbirliğinin stratejik nitelikte olduğunu vurgulayarak, Akkuyu Nükleer Santrali'nde gelecek yıl ilk ünitenin çalışmaya başlaması için çalışmaların sürdüğünü belirtti.

TürkAkım ve Mavi Akım doğal gaz boru hatları üzerinden geçen sene 21,5 milyar metreküp doğal gaz sevk edildiğini söyleyen Putin, bu yılın ilk 7 ayında ise 10 milyar metreküp doğal gaz gönderdiklerini dile getirdi.

Putin, "Rusya doğal gaz konusunda her zaman Türkiye'nin sorumlu ve en büyük partneri olacaktır. Üçüncü ülkelere de doğal gaz sevk edeceğimizi söyleyebiliriz. İlerde de Türk ekonomisine bu ucuz ve etkili yakıtın sevkiyatına devam edeceğiz. Onun için Türkiye'de doğal gaz dağıtım merkezi kurulmasını teklif ettik." diye konuştu.

Türkiye'de doğal gaz merkezi projesi konusunda çalışmaların sürdüğünü anlatan Putin, "Gazprom, BOTAŞ'a yol haritasını sundu, sırada ortak çalışma grubunun kurulması var." ifadesini kullandı.

Putin, geçen yıl Rusya'dan Türkiye'ye 5 milyon turist gittiğini, bu yılın ilk yarısında ise 2,2 milyon turist Türkiye'de dinlendiğini belirterek, "İnanıyoruz ki aynı şekilde hızlı tempo gelişmeye devam edecek." dedi.

Karadeniz Tahıl Girişimi'nden ayrılma kararına mecbur kaldıklarının altını çizen Putin, şunları kaydetti:

"Batı, Rus tarım ve gübre ihracatının açılmasını engelliyor. Ukrayna tarafı insani koridorları sivil ve askeri tesislere terör saldırısı yapmak için kullandı. Söz konusu anlaşmanın sona ermesi küresel gıda pazarını çok etkilemedi. Üretim bakımından bir sorun yok ama dağıtım konusunda bir sorun var. Bunun Karadeniz girişiyle hiçbir alakası yok."

"Tahıl koridorunu Rus tarım ürünlerine yaptırımlar kaldırılırsa canlandırmak istiyoruz"

Ukrayna'dan çıkan gıdaların yüzde 70'nin gelişmiş ülkelere ulaştığını dile getiren Putin, "İlkesel tutumuzu tekrar etmek istiyorum. Tahıl koridorunu canlandırmak istiyoruz, bunu yapacağız. Bir şartla yapacağız. Tarım ürünlerimizin de engelsiz

şekilde denize çıkmasını istiyoruz. Rus tarım ürünlerinin ihracatı ile tüm yaptırımlar kaldırılırsa bunu yapmaya hazırız." dedi.

Rusya olarak dünya gıda piyasasındaki fiyatları stabilize etmek için ellerinden geleni yapmak için projeleri olduğunu ifade eden Putin, Rusya'dan 1 milyon ton tahılın imtiyazlı fiyatla Türkiye üzerinden una çevrilerek Katar'ın finansmanı ile ihtiyaç sahibi ülkelere gönderebileceklerini söyledi.

Rus lider Putin, Suriye'de Türkiye ile olan işbirliğine değer verdiklerini vurgulayarak, Türkiye'nin bu ülkedeki krizin çözümü konusundaki temel ilkelerde hemfikir olduklarını belirtti. Putin, Libya'da da kapsamlı bir çözümden yana olduklarını vurguladı.

"Erdoğan Ukrayna krizinin çözümlmesine büyük önem veriyor"

Ukrayna krizi ve Karadeniz Tahıl Girişimi'nin önemine ilişkin soruyu cevaplayan Putin, Erdoğan'ın Ukrayna krizinin çözümlmesine büyük önem verdiğini aktardı. Bu görüşmede de buna büyük önem verdiğinin altını çizen Putin, Türkiye'de Erdoğan'ın katılımıyla Rus ve Ukrayna heyetleri arasında geçmişte mutabakata varıldığını hatırlattı.

Ukrayna'nın bu müzakerelerde üzerinde varılan mutabakat belgelerini çöpe attığını belirten Putin, bu mutabakatlara kimsenin dönmediğini, yeni girişimlerin olduğunu ancak bu girişimlerin ise Rusya ile hiçbir zaman görüşülmediğini dile getirdi.

Putin, "Arabuluculuk girişimlerini hiçbir zaman reddetmedik. Çin'in de Afrika ülkelerinin de girişimleri var. Sayın Erdoğan'a da çabaları için müteşekkirim." ifadelerini kullandı.

Tahıl Anlaşması'na Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve BM'nin ara buluculuğu ile katıldıklarını dile getiren Putin, şöyle devam etti:

"Rus tarafına vaat edilenlerin hiçbiri yerine getirilmedi. Anlaşmanın uzatılmasını istediler biz uzattık. İki kez bunu yaptık ama bize verilen vaatler yerine getirilmedi. Üçüncü kez de rica ettiler ama biz yine uzattık. Batılı partnerlerimiz bizi dolandırdı. Birkaç gün içinde sözler yerine getirilsin, biz bu tahıl koridorunun devam etmesi için kendi çabalarımızı sarf ederiz. Biz bu anlaşmaya karşı değiliz. Önümüzdeki günlerde eğer bütün vaatler yerine getirilecekse biz bu girişime döneceğiz. Buna bir şey ilave etmeye gerek yok."

Tahıl koridorlarının Ukrayna tarafından askeri amaçlarla kullanıldığına dikkat çeken Putin, TürkAkım ve Mavi Akım doğal gaz boru hatlarına da saldırı teşebbüslerinin olduğunu sözlerine ekledi.

Enflasyon iki ayda yüzde 19,44 artarak 2023 yılının zirvesine çıktı

Enflasyon ağustosta bol olması gereken taze sebze ve meyve ile işlenmiş gıdadaki artışların yanı sıra yüksek ulaştırma zamlarının etkisiyle aylık yüzde 9,09 arttı ve yüzde 7,-7,5 seviyesindeki beklentilerin çok üstünde geldi. Böylece yazın 3 ayında enflasyon toplam yüzde 24,12 ile tarihi rekorunu gördü.

ŞEBNEM TURHAN

Merkez Bankası'nın 750 baz puanlık şok faiz artırımını yaptığı ağustosta tüketici enflasyonu aylık yüzde 9,09 ile yüzde 7-7,5 seviyelerindeki beklentilerin üzerinde arttı, yıllık enflasyon yüzde 58,94 ile yılın zirvesine çıktı. Seçim sonrası yeni ekonomi yönetimiyle birlikte değişen para politikası ve döviz kurlarındaki sert artışlar ile vergi ayarlamaları sonrası gelen zamlar ile iki ayda enflasyondaki artış yüzde 19,44 seviyesine yükseldi. Yüzde 58,94 ile yılın zirvesine taşınan enflasyonda ulaştırma, gıda grubundaki hızlı artışlar dikkat çekti. Merkez Bankası'nın da hem Para Politikası Kurulu kararında hem de özetlerinde dikkat çektiği hizmet enflasyonu da aylık yüzde 9,2 artarak yıllık yüzde 81,9 ile katılımını korudu.

Ekonomistler Merkez Bankası'nın yüzde 58 olan yıl sonu tahminini ağustos itibariyle aşıldığını yılsonunda yüzde 70'in üzerinde enflasyon görülme olasılığının arttığını vurguladı. Üretici enflasyonu ise ağustosta aylık yüzde 5,89 artarak yıllık üretici enflasyonu temmuzdaki yüzde 44,5 seviyesinden yüzde 49,51'e yükseldi.

Taze sebze ve meyve yıllık yüzde 106 zamlandı

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ağustosta tüketici enflasyonunda tüm gruplara yayılan yüksek artışlar gözlemlendi. Gıda ve içecek grubunda aylık enflasyon yüzde 8,48 arttı ve manşet tüketici enflasyonunu 2.27 puan arttırdı. TÜİK verilerine göre işlenmemiş gıda fiyatları aylık yüzde 5,58 artarken taze sebze ve meyveler ağustosta temmuz ayına göre yüzde 9,31 zamlandı. Tarımda hasadın ve ürünün bol olduğu ağustos ayında işlenmemiş gıdadaki bu yüksek artışlar dikkat çekti. Taze sebze ve meyvede yıllık enflasyon ise yüzde 106'ya dayandı. Uzmanlar eylülde de taze sebze ve meyve grubunda fiyat artışlarının devam etmesini bekliyor. Alkollü içecek ve tütün grubunda ay başında gelen sigara zamlarının etkisiyle aylık enflasyon yüzde 3,77 arttı ve manşet enflasyona 0.14 puanlık yükseltici etki yaptı.

Dayanıklı mallarda aylık enflasyon yüzde 7,82

Giyim ve ayakkabı grubunda indirim döneminin yavaş yavaş başlamasına rağmen ağustosta fiyatlar yüzde 8,25 artış göstererek manşet tüketici enflasyonunu 0.46 puan arttırdı. Konut grubunda kira artışlarının etkisiyle yüzde 6,89 enflasyon manşet tüketici enflasyonunu 0.86 puan yukarıya çekti. Elektrik ve doğalgaza zam gelmemiş olsa da konut grubundan gelen yüksek katkıda bazı illerdeki su fiyatı artışlarının etkisi var. Eylülde henüz elektrik veya doğalgaz fiyatlarında bir düzenleme yapılmadı.

Ev eşyası grubunda enflasyon içinde barındırdığı dayanıklı tüketim mallarının TL'deki değer kaybının birikimli etkisini net şekilde yansıtmaması nedeniyle ağustosta aylık yüzde 9,36 artış gösterdi. Bu grubunda manşet tüketici enflasyonuna 0.78 puanlık yükseltici yönde etki yaptı. Dayanıklı mallarda ise aylık enflasyon yüzde 7,82 arttı yıllık enflasyon yüzde 63,04'e taşındı. Eylülde de bu grupta ithal ürünler ve tüketicinin artan talebiyle enflasyonun artması bekleniyor.

Ulaştırmadan manşet enflasyona 2.78 puan etki

Ulaştırma grubu temmuz enflasyonuna vergi artışları nedeniyle damga vurmuştu ağustos ayına ise vergi artışları sonrası gelen zamlar ve yine akaryakıt fiyatlarında döviz kurlarının etkisiyle damga vurmaya devam etti. Ulaştırma grubunda İstanbul'da taksit ücretlerine gelen yüksek zammın yanı sıra şehir içi taşıma ücretleri ile şehirlerarası taşıma ücretlerine gelen çift haneli fiyat artışları ulaştırma grubunda aylık enflasyonun yüzde 16,61 gibi çok yüksek oranda artmasına neden oldu. Ulaştırma grubundan aylık manşet tüketici enflasyonuna etki 2.78 puan oldu. Ulaştırmada artışların döviz kurundaki harekete dayalı olarak eylülde de devam etmesi tahminler arasında.

Haberleşme grubunda yüzde 4,28 aylık artış manşet enflasyonu 0.14 puan, sağlık grubunda yüzde 7,98'lik aylık artış 0.32 puan, eğlence ve kültür yüzde 7,88 artarak 0.25 puan etkiledi. Eğitim grubu ağustosta düşük oranda artarken eylülde yeni eğitim yılının açılmasıyla birlikte yüksek enflasyon oranıyla karşı karşıya kalınacak grupların başında geliyor.

Lokanta ve oteller yüzde 7,09 artış gösterdi manşet tüketici enflasyonuna 0.67 puan etki yaptı. Sezon ve yüksek talep ile kur etkisi bu gruptaki enflasyonu arttırdı. Çeşitli mal ve hizmetlerde ise aylık enflasyon yüzde 7,55 arttı ve manşet tüketici enflasyonuna 0.35 puan yükseltici etkide bulundu.

Enerji enflasyonu aylık yüzde 14,23 artarken hizmet enflasyonunda temmuzdaki yüzde 9,81 artışın ardından ağustosta da yüzde 9,19 yükseliş yaşandı. Hizmet enflasyonu yıllık oranda yüzde 80'e dayanırken Merkez Bankası PPK özetlerinde de hizmet enflasyonundaki katılığa dikkat çekmişti.

AĞUSTOSTA ZAM ŞAMPİYONU ŞANS OYUNLARI

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, şans oyunlarındaki yüzde 74,67 fiyat artışını yüzde 53,35 ile taksi ile şehir içi yolcu taşımacılığı, yüzde 42,44 ile kara yolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı, yüzde 36,57 ile demir yolu ile şehir içi yolcu taşımacılığı izledi. Ağustosta fiyatı en çok artış gösteren diğer ürünler arasında yüzde 26,11 ile kişisel ulaştırma araçlarının yakıt ve yağları, yüzde 21,31 ile otobüs ile şehir içi yolcu taşımacılığı, yüzde 18,45 ile ekmek yer aldı.

MEHMET ŞİMŞEK: SABRETMEMİZ GEREKİYOR

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, TÜİK verileri sonrası sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada "Enflasyonu kontrol altına almak ve daha sonra düşürmek için ne gerekiyorsa (parasal sıkılaştırma, kredi politikası ve gelirler politikaları) yapacağız" ifadesini kullandı. Enflasyonla mücadelenin biraz zaman alacağını bildiklerinin altını çizen Şimşek, "Geçiş dönemindeyiz. Enflasyonu kontrol altına almak ve daha sonra düşürmek için ne gerekiyorsa (parasal sıkılaştırma, kredi politikası ve gelirler politikaları) yapacağız. Sonuçta sabretmemize geçecek. Enflasyonla mücadelede kesinlikle kararlıyız" değerlendirmesinde bulundu.

MB'DEN GÜÇLÜ FAİZ ARTIŞ BEKLENTİSİ

TÜİK verilerine göre işlenmemiş gıda, enerji, alkollü içki ve tütün ile altın hariç çekirdek B enflasyonu ağustosta aylık yüzde 9,32 yükseldi, yıllık B çekirdek enflasyonu yüzde 63,52'ye çıktı. Enerji, gıda ve içecekler, içki ile tütün ve altın hariç C çekirdek enflasyonunda ise ağustosta temmuza göre aylık artış yüzde 8,89 oldu ve yıllık C çekirdek enflasyonu yüzde 64,85'e çıktı. Uzmanlar ağustos verisi sonrasında Merkez Bankası'nın ağustostaki şok faiz artışı sonrasında daha düşük artış beklentisini geride bırakarak Merkez Bankası'nın aynı güçlü artışlara devam etmesi gerektiğini vurguladı.

KUR GEÇİŞKENLİĞİ TAM GAZ DEVAM EDİYOR

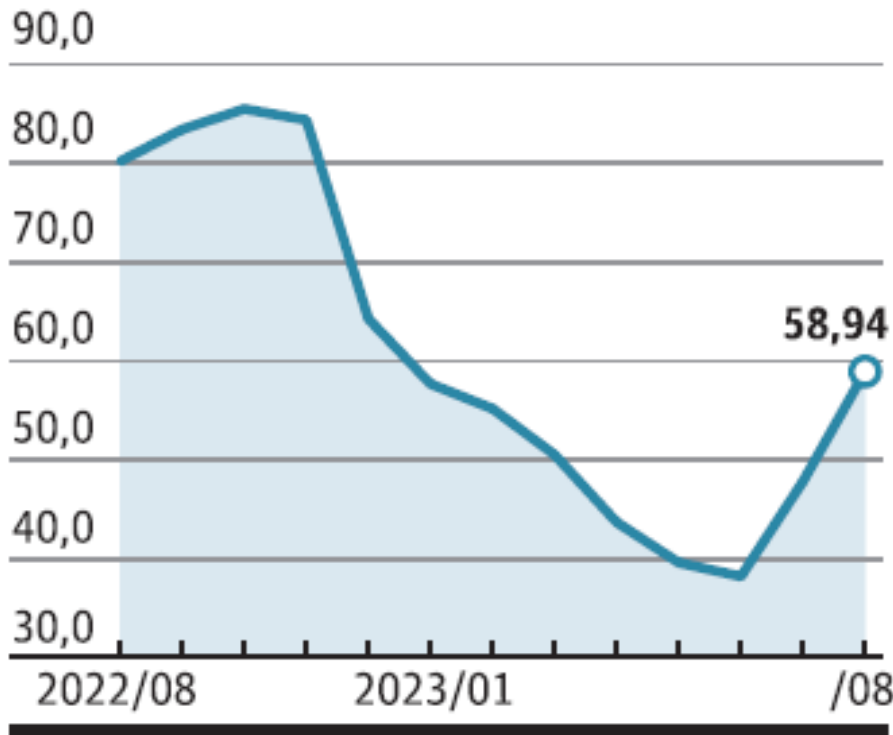
■ **Gedik Yatırım Baş Ekonomisti Serkan Gönençler:** Neredeyse tüm alt detayların beklentilerden daha kötü geldiği bir enflasyonla karşı karşıyayız. Öncelikle hizmet enflasyonunu öne çıkarmak gerekiyor; hizmet enflasyonunun geçen aydan sonra bu ay da %9'u aşması ve yıllık bazda %60'dan 70'e ve bu ay da %80'e yükselmesi, fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın boyutunu net bir şekilde ortaya koyuyor.

Temel mal grubundaki %9,9 ve dayanıklı mal grubundaki %7,8'lik aylık enflasyon rakamları kur geçişkenliğinin de tam gaz devam ettiğine işaret ediyor. Geçen ay %12,7, bu ay da %14,2 seviyesinde gerçekleşen enerji enflasyonu dolaylı etkilerle birlikte enflasyonu önümüzdeki aylarda da olumsuz etkilemeye devam edecek. Yıllık TÜFE enflasyonunun %59'a ulaşmasıyla, TCMB'nin sene sonu tahmini de şimdiden aşılmış oldu. Önümüzdeki aylarda kurdaki stabilizasyon korunsa bile, TÜFE enflasyonunun yükselmeye devam ederek %70'li seviyelere ulaşması kuvvetle muhtemel görünüyor.

TALEP KAYNAKLI BASKI BİR MİKTAR HIZ KESEBİLİR

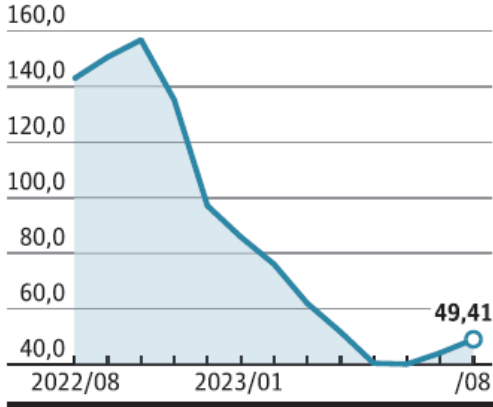
■ **TSKB Ekonomik Araştırmalar Baş Ekonomisti Şakir Turan:** Ağustosta döviz kurlarındaki yükselişin gecikmeli etkileri ile birlikte vergi ve asgari ücret artışı gibi hem maliyet hem de talep kaynaklı etkenler temmuzda olduğu gibi yine belirgindi. Bununla birlikte, az sayıda üründe maliyet şokunun ilk etkileri kısmen hafifledi. Fakat ulaştırma hizmetleri ve işlenmiş gıda gibi bazı kalemlerde görüldüğü üzere ikincil etkilerle ve beklentilerdeki bozulma ile pek çok ürün ve hizmette fiyat baskısı sürerken TÜFE yine güçlü arttı. Sıkılaştırıcı düzenlemelerle talep kaynaklı baskı önümüzdeki aylarda bir miktar hız kesebilir. Ancak birikmiş maliyetler ve beklentilerdeki bozulma nedeniyle aylık bazda enflasyon oranlarının geçen yılın üzerinde geleceğinin ve yıllık enflasyonun yükselmeye devam edeceğini tahmin ediyoruz.

Yıllık tüketici enflasyonu (TÜFE, %)

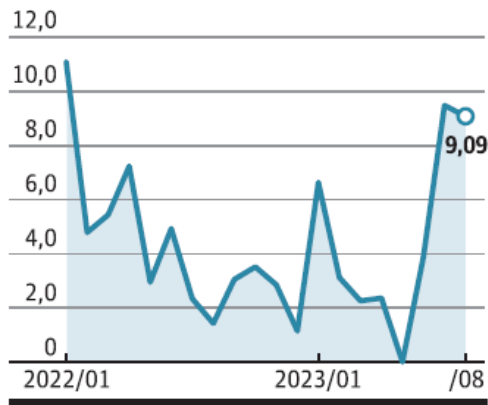
Yıllık üretici enflasyonu

(Yİ-ÜFE, %)

Aylık tüketici enflasyonu

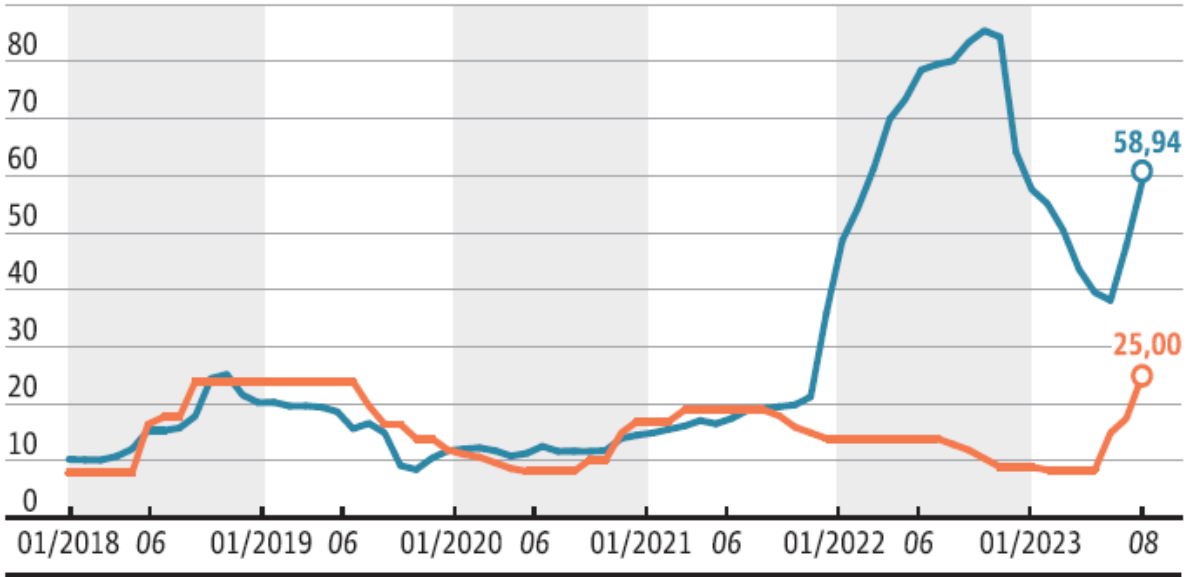
(TÜFE, %)

MB politika faizi ve yıllık tüketici enflasyonu (%)

Yıllık TÜFE

Politika Faizi

Hangi grup enflasyonu nasıl etkiledi

	Aylık artış (%)	Etki (puan)
Gıda ve alkolsüz içecekler	8,48	2,27
Alkollü içecekler ve tütün	3,77	0,14
Giyim ve ayakkabı	8,25	0,46
Konut	6,89	0,86
Ev eşyası	9,36	0,78
Sağlık	7,98	0,32
Ulaştırma	16,61	2,78
Haberleşme	4,28	0,14
Eğlence ve kültür	7,88	0,25
Eğitim	3,11	0,05
Lokanta ve oteller	7,09	0,67
Çeşitli mal ve hiz.	7,55	0,35

Mal ve hizmet fiyatları nasıl değişti (%)

	Aylık	Yıllık
Mallar	9,04	51,50
Enerji	14,23	14,03
Gıda ve alkolsüz içecekler	8,48	72,86
İşlenmemiş gıda	5,58	93,64
Taze meyve ve sebze	9,31	105,98
Diğer işlenmemiş gıda	3,37	88,13
İşlenmiş gıda	11,17	57,80
Ekmek ve tahıllar	13,12	59,79
Diğer işlenmiş gıda	10,18	56,91
Enerji ve gıda dışı mallar	7,93	51,92
Temel mallar	8,57	51,97
Giyim ve ayakkabı	8,25	29,96
Dayanıklı mallar (Altın hariç)	7,82	63,04
Diğer temel mallar	9,92	50,60
Alkollü içecekler, tütün ve altın	3,57	52,87
Hizmet	9,19	79,57
Kira	7,90	87,78
Lokanta ve oteller	7,09	89,31
Ulaştırma hizmetleri	27,62	81,90
Haberleşme hizmetleri	5,14	51,58
Diğer hizmetler	7,19	73,58

Şimşek'ten enflasyon yorumu: Geçiş dönemindeyiz, sabretmemize değecek

Bakan Şimşek, enflasyon ile ilgili yaptığı değerlendirmede, "Enflasyonla mücadelenin biraz zaman alacağını biliyoruz. Geçiş dönemindeyiz" olarak vurguladı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, enflasyon verilerinin açıklanmasının ardından sosyal medya hesabından değerlendirmede bulundu. Şimşek, enflasyonla mücadelenin zaman alacağını belirtirken, "Geçiş dönemindeyiz" şeklinde altını çizdi.

Bakan Şimşek'in paylaşımının detayları şöyle:

"Enflasyonla mücadelenin biraz zaman alacağını biliyoruz. Geçiş dönemindeyiz. Enflasyonu kontrol altına almak ve daha sonra düşürmek için ne gerekiyorsa (parasal sıkılaştırma, kredi politikası ve gelirler politikaları) yapacağız. Sonuçta sabretmemize deyecek.

Enflasyonla mücadelede kesinlikle kararlıyız."

Yatırım ve üretim vurgusu

Öte yandan Bakan Şimşek yaptığı diğer paylaşımında, KOBİ'lerin ve KOBİ dışı büyük işletmelerin kredi garanti limitlerinin artırılmasına ilişkin değerlendirmede bulundu. Şimşek, "Bankacılık sistemindeki sınırlı kaynaklarımızı yatırıma, üretime ve ihracata kanalize etmeye devam edeceğiz" olarak vurguladı.

Bakan Şimşek'in paylaşımının detayları şöyle:

05.09.2023

"KOBİ'lerin kredi garanti sisteminden kullanabileceği kredi garanti limitini 100 milyon TL'den 150 milyon TL'ye artırdık. Bu rakamı KOBİ dışı büyük işletmeler için de 350 milyon TL'den 500 milyon TL'ye yükselttik. Bu düzenlemeler dün resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Bankacılık sistemindeki sınırlı kaynaklarımızı yatırıma, üretime ve ihracata kanalize etmeye devam edeceğiz."

Hesabı bozduran dövize gidiyor: KKM'de hesap tutmuyor

Reuters tarafından yapılan analize göre, Merkez Bankası'nın KKM politikalarını azaltma kararı sonrası, TL mevduat faizleri yüzde 45'e kadar yükselmesine rağmen, KKM'den çıkanların çoğu hala dövize yöneliyor.

Türkiye Merkez Bankası (TCMB), kur korumalı mevduatın (KKM) büyüklüğünü azaltma hedefini belirledikten ve güçlü faiz artışları gerçekleştirdikten sonra, bankalar TL hesaplar için ödedikleri faizleri artırdı. Ancak Reuters'a bilgi veren bankacılar, döviz cinsinden olan KKM hesaplarından çıkan paraların çoğunun hala TL yerine dövize dönüştüğünü belirtiyor. Bir bankacı, geçen hafta vadesi dolan döviz cinsinden KKM hesaplarının yüzde 80'ine yakınının yeniden KKM olarak açıldığını, çıkanların büyük bir kısmının ise dövize geçtiğini ifade etti.

YATIRIMCILARIN 3'TE İKİSİ DÖVİZİ TERCİH EDİYOR

TCMB, bankaların KKM hesaplarını azaltmaları için düzenlemeleri iki hafta önce açıkladı, ancak Reuters'a bilgi veren dört bankacılık kaynağı, bankaların stratejilerinin hala netleşmediğini ve mevduat tercihlerinin önümüzdeki haftalarda değişebileceğine dikkat çekti.

Üç bankacının bilgisine göre, döviz cinsinden KKM hesabı açan ve ağustos ayı içinde vadesi dolan mevduat sahiplerinin yaklaşık üçte ikisi dövize geçerken, geri kalanı TL mevduatını tercih etti.

05.09.2023

Bankacılar, özellikle bireysel KKM sahiplerinin dövize yöneldiğini, kurumsal müşterilerin ise vergi avantajları nedeniyle vadesi dolan KKM hesaplarını TL'ye çevirdiklerine dikkat çekti.

Faiz artışının ardından KKM hesaplarının seyri, yeni ekonomi yönetiminin performansının bir göstergesi olarak yabancı yatırımcılar tarafından da yakından izleniyor.

Bu bağlamda, KKM'den çıkan paranın dövize mi yoksa TL olarak mevduat hesaplarında mı kalacağı büyük önem taşıyor. Bu performansın en önemli göstergelerinden biri de toplam KKM büyüklüğünün ağırlığını oluşturan döviz cinsinden KKM hesap sahiplerinin TL'yi tercih edip etmeyeceği olacak.

JP Morgan Türkiye için enflasyon ve faiz tahminini yükseltti

ABD merkezli bankacılık devi JP Morgan, Türkiye'de enflasyonun 2024 mayıs ayında yüzde 73 ile zirve yapmasını beklediklerini bildirirken; 2024 için politika faizi beklentisini yüzde 45'e çıkardı.

Yatırım bankası JP Morgan, Türkiye'nin bu yıl sonu enflasyon, gelecek yıl sonu faiz beklentisini yükseltti. JP Morgan, Türkiye'de enflasyonun 2024 yılının mayıs ayında yüzde 73 ile zirve yapmasını beklediğini bildirdi.

JP Morgan'ın konu ile ilgili değerlendirmesinde, bugün beklentilerden yüksek gelen tüketici fiyatları verisinin ardından bu yıl sonu için beklentinin yüzde 62'den yüzde 65'e çıkarıldığı belirtildi.

JP Morgan, mevcut politika faizi için yüzde 35 olan yıl sonu beklentisine yönelik riskler gördüklerini belirtti. Kurum, 2024 yılı için politika faizi beklentisini yüzde 40'tan yüzde 45'e çıkardı.

Reel kesimin döviz açığı 83,8 milyar dolara yükseldi

Finans dışı firma net döviz pozisyonu haziranda 83,83 milyar dolar açık verdi. Bir önceki ay açık 81,47 milyar dolar seviyesinde bulunuyordu.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre, haziranda önceki aya kıyasla finansal kesim dışındaki firmaların döviz varlıkları 4 milyar 883 milyon dolar, yükümlülükleri ise 2 milyar 463 milyon dolar azaldı. Bu kapsamda net döviz pozisyonu açığı 2 milyar 420 milyon dolar artarak 83 milyar 828 milyona çıktı.

Varlık dağılımı incelendiğinde, haziranda bir önceki aya göre yurt içi bankalardaki mevduat ve ihracat alacakları sırasıyla 3 milyar 410 milyon dolar ve 1 milyar 970 milyon dolar azalırken, yurt dışına doğrudan sermaye yatırımları ve menkul kıymetler sırasıyla 294 milyon dolar ve 202 milyon dolar arttı.

Aynı dönemde yükümlülük dağılımında ise ithalat borçları, yurt içinden ve yurt dışından sağlanan nakdi krediler sırasıyla 1 milyar 413 milyon dolar, 557 milyon dolar ve 493 milyon dolar azaldı.

Yükümlülüklerin vade yapısına bakıldığında, haziranda yurt içinden sağlanan kısa vadeli krediler Mayıs 2023 dönemine göre 394 milyon dolar artarken, uzun vadeli olanlar 951 milyon dolar azaldı.

Yurt dışından sağlanan kredilerde ise kısa vadeli olanlar 1 milyar 30 milyon dolar, uzun vadeli krediler ise 877 milyon dolar azaldı.

05.09.2023

Haziranda kısa vadeli varlıklar 145 milyar 358 milyon dolar, kısa vadeli yükümlülükler ise 83 milyar 315 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Kısa vadeli net döviz pozisyonu fazlası ise 62 milyar 44 milyon dolarla bir önceki aya göre 4 milyar 541 milyon dolar azaldı. Kısa vadeli yükümlülüklerin toplam yükümlülükler içindeki payı yüzde 33 düzeyinde gerçekleşti.

Çeltik üreticisi, hasat öncesi endişeli

Ali Ekber YILDIRIM

05 Eylül 2023 Salı

Tükettiğimiz pirinç çeltikten elde edilir. Çeltik ise, pirincin kabuklu halidir. Çeltik üretimi oldukça zahmetli bir iştir. Su olmadan çeltik olmaz. Tarlada yetiştirilen çeltik, makine ile hasat edildikten sonra kurutulur ve sonra da çeltik fabrikasında işlenir. Bu işleme sırasında pirinç kabuktan çıkarılır. Ortalama 1 ton çeltikten 550 - 600 kilo pirinç elde edilir. Örneğin 1 milyon ton çeltik üretiyorsanız elde edeceğiniz pirinç miktarı 550-600 bin ton olur.

Bu günlerde çeltik çiftçisi hasat için hazırlık yapıyor. Hasat öncesi, 2-3 Eylül'de Balıkesir Gönen'de Ayer Gıda ve Tohumculuk tarafından düzenlenen Çeltik Tarla Günleri yapıldı. Yıllardır İzmir'de Agromedya tarım dergisini çıkaran Yeşim Sevmezler ile birlikte Gönen'e gittik.

Türkiye'nin değişik bölgelerinden gelen çeltik üreticisi çiftçilerle, uzmanlarla, tohum üreticileriyle ve Türkiye'de "çeltiğin babası" olarak bilinen Dr. Halil Sürek ile sohbet ettik. En son bilgileri aldık.

Çiftçi TMO'dan fiyat bekliyor

Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen çiftçilerle sohbetimizde en çok dile getirilen konu doğal olarak 2023 ürünü çeltik fiyatları oldu. Hasadın 15 Eylül'den sonra başlaması bekleniyor. Çiftçiler, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin (TMO) çeltik alım fiyatlarını bir an önce açıklamasını istiyor. Bazı çiftçiler bu fiyatın son ana bırakılmasından şikayet ederek en az 1 yıl önceden açıklanması gerektiğini söyledi.

Çiftçiler diyor ki; "çeltiğin ekimi, bakımı ve hasadı diğer ürünlere göre daha zor. Su olmadan çeltik üretimi olmaz. Gübreleme, ilaçlama çok zahmetli. Fiyat önceden belli olursa çiftçi ekim konusunda daha kolay karar verir."

Fiyatın bir yıl önceden açıklanması bir yana, çeltik ve diğer tarım ürünlerinde destekler bile bir yıl önceden açıklanmıyor. Çiftçi ekiyor, hasat ediyor, satıyor ondan

sonra ürüne verilecek destek açıklanıyor. Tohum tarlaya ekilmeden destekler belli olsa hem üretici daha kolay karar verir hem de devlet üretimi planlamış olur. Eylül ayına geldik daha 2023 ürünü tarım destekleri açıklanmadı.

Revize edilen 2022 fiyatları

TMO, 2022 yılında çeltik alım fiyatlarını 13 Eylül'de açıkladı ve kısa süre sonra 5 Ekim'de ton başına 1000 lira artırarak fiyatı revize etti. Geçen yıl, Baldo Grubu çeltikler için revize edilmiş fiyat ton başına 16 bin liraydı. Cammeo Grubu çeltikler için ton başına 15 bin 500 lira, Özgür Grubu çeltikler için 15 bin lira, Osmancık 97 Grubu için 14 bin 500 lira, Vasco-Ronaldo Grubu çeltikler için 14 bin lira, Luna CL ve diğer uzun taneli çeltikler için ise ton başına 13 bin 500 lira fiyat açıklandı.

Mısır fiyatı gibi olmasın

Çeltik üreticilerini asıl endişelendiren mısır alım fiyatında yaşananlar oldu. TMO, mısır alım fiyatını geçen yıla göre sadece yüzde 5,3 artırdı. Geçen yıl ton başına 5 bin 700 lira olan mısır alım fiyatı 6 bin lira olarak açıklandı. Serbest piyasada mısırın tonu 5 bin 600 liradan satılırken, Ofis'in fiyat açıklaması ile piyasada fiyat 5 bin 200 liraya kadar düştü. Çeltik üreticileri benzer bir durumu yaşamak istemiyor.

TMO yetkilileri de bu endişe nedeniyle öncelikle piyasayı izleyeceklerini ve oluşan fiyata göre hareket edeceklerini söylüyor. Piyasada fiyat yüksek oluşursa, Ofis fiyat açıklamayabilir. Fiyat düşük olursa müdahale edilerek fiyat açıklanacak.

Üretimde düşüş olur mu?

TÜİK'in 2023 yılı ilk tahminine göre, geçen yıl 121 bin hektar alanda 950 bin ton olan Türkiye çeltik üretimi, bu yıl %7,8 düşüşle 876 bin ton olacak. Bu ilk tahmin olduğu için hasat sonrası daha net veriler ortaya çıkacaktır.

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü verilerine göre, Türkiye'nin çeltik üretiminde en büyük paya sahip iller arasında Edirne %41,12 ile ilk sırada. Samsun %15,3 ile ikinci, Gönen'in de içinde olduğu Balıkesir %13,7 ile üçüncü sırada yer alıyor. Çanakale, Çorum, Sinop, Çankırı, Bursa, Tekirdağ ve Kırklareli çeltik üreten diğer illerimiz.

Çeltik Tarla Günleri'ne çeltik üretiminin yoğun olduğu Trakya Bölgesi'nden, Çorum, Samsun Bafra, Çankırı Kızılırmak ve diğer üretim bölgelerinden gelen çiftçilerle sohbetimizde ürünün genel olarak iyi olduğunu, hasada kısa bir süre kaldığını ifade etti.

Tarla kiralari can yakıyor

Üreticilerin en çok yakındıkları konulardan birisi de artan icar, tarla kiralari. Çiftçiler üretim yapmak için tarla kiriliyor ve bu kiralara ilişkin doğru dürüst bir kriter yok. Her sene katlanarak artıyor. Öyle ki, parası olan yatırım amaçlı tarla alıp kiraya veriyor. Üretime hiç karışmadan hem kira geliri elde ediyor hem de devletin verdiği destekleri alıyor.

Çiftçiler haklı olarak mazot, gübre, sulama gibi birçok konunun gündeme geldiğini fakat kira konusunun hiç gündeme getirilmediğini ve bunu özellikle yazmamı istediler. Çiftçiler her yıl artan kiralara nedeniyle para kazanamadıklarını belirterek özetle şu bilgileri verdiler: “Tarla kirası her sene katlanarak artıyor. Girdilerimiz artarken bir yandan da bu kiralara nedeniyle para kazanamıyoruz. Biz çalışıyoruz, üretiyoruz, üretim yapmayan tarla sahibi bizden daha çok kazanıyor. Bu konuda bir düzenleme yapılması gerekir. Pazarındaki fiyat artınca bizim çok para kazandığımızı düşünerek kiraya zam yapıyorlar. Devlet desteği tapu üzerinden verdiği için desteklemeleri de biz alamıyoruz, tarla sahibi alıyor. Hem üretmiyor hem de destek alıyor. Desteğin üretene verilmesi gerekir.”

Prim 14 yıldır artmadı

Çeltik üreticilerine verilen desteklere bakıldığında çok yetersiz olduğu görülüyor. Kaldı ki, çeltik üreticisine kilo başına ödenen fark desteği yani prim desteği tam 14 yıldır artırılmadı.

İlk kez 2005'te kilo başına 3 kuruş olarak başlatılan fark ödemesi desteği, 2006'da 6 kuruşa, 2007'de 9 kuruşa çıkarıldı. 2008'de yine 9 kuruş olarak uygulandıktan sonra 2009'da sadece 1 kuruşluk artışla 10 kuruşa çıkarıldı. Bugüne kadar bir daha da artırılmadı. Yani çeltik üreticisine verilen kilo başına 10 kuruşluk prim tam 14 yıldır değişmedi.

Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre, çeltikte gübre desteği 2018 ve 2019'da dekar başına 4 lira iken 2020 ve 2021'de 8 liraya, 2022'de 21 liraya çıkarıldı. Mazot desteği ise 2018'de dekara 40 lira iken 2019 ve 2020'de 62 lira, 2021'de 68 lira ve 2022'de önemli bir artışla 250 liraya çıkarıldı. Ancak, mazot ve gübre fiyatlarındaki aşırı yükselme dikkate alındığında bu destekler de yetersiz kalıyor.

Çeltikte sertifikalı tohum desteği dekar başına 2018 ve 2019'da 8 lira, 2020 ve 2021'de 16 lira, 2022'de ise 50 lira olarak uygulandı.

Pirinçte kendimize yeterli değiliz

Türkiye yıllık ortalama 550-600 bin ton civarında pirinç üretimi yapıyor. Tüketim ise 750 bin tonun üzerinde. Bu nedenle her yıl 150-200 bin ton ithalat yapmak zorunda kalıyor. Bazı yıllar ithalat çok daha yüksek oluyor. Bu yüksek ithalat ta üretimi olumsuz etkiliyor. Özellikle hasat dönemine yakın tarihlerde gümrük vergisinin sıfırlanması ile dışarıdan ucuz pirinç ithalatı yapılması üreticinin rekabet gücünü zayıflıyor ve zor durumda bırakıyor.

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü verilerine göre, 2022-2023 sezonunda ilk 8 aylık dönemde Türkiye, 31 bin 500 ton çeltik, 468 bin ton pirinç ithalatı gerçekleştirdi. Pirinç ihracatı ise 147 bin 502 ton oldu. Pirinçte yeterlik derecesi %75,4 oldu.

Türkiye'nin ülkelere göre pirinç ithalatı, 2022-2023 sezonunda ilk sekiz aylık verilere bakıldığında Çin %35,9 ile ilk sırada. Hindistan %21,6 ile ikinci, Tayland %20,4 ile üçüncü sırada. İthal pirincin %9,2'si de Vietnam'dan. Çeltik ithalatının ise %99,9'u Bulgaristan'dan. Çok az bir miktar da Vietnam'dan yapıldı.

Gümrük vergisi %45'e çıkarıldı

Türkiye, çeltik üretiminde dolayısıyla pirinçte kendine yeterli olmadığı için her yıl belli bir miktar ithalat yapılması gerekiyor. Bu nedenle gümrük vergileri ile ilgili sık sık düzenlemeler yapılıyor. Dünya Ticaret Örgütü ile yapılan anlaşmaya göre, Türkiye, çeltikte %34, kahverengi pirinçte %36 ve pirinçte de %45 gümrük vergisi koyabiliyor. Genellikle hasat döneminde üreticinin ürünü değerinde satılsın diye gümrük vergisi uygulanıyor. Hasattan sonra ise vergi sıfırlanıyor.

Çeltik ve pirinç ithalatında gümrük vergisi son olarak 13 Aralık 2022'de Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 31 Ağustos 2023'e kadar sıfırlanmıştı. Karar gereği 1 Eylül'den itibaren çeltik ithalatındaki gümrük vergisi %34, kahverengi pirinçte %36 ve pirinçte %45'e çıktı.

Üreticiler, uzmanlar gümrük vergisinin 31 Ağustos'a kadar sıfır olarak uygulanmasının çok yanlış olduğunu Nisan ayı sonunda verginin normal seviyeye çıkarılması gerektiğini savunuyor. Hasada 15 gün kala gümrük vergisinin artırılmasının hiçbir hükmü olmadığını belirten üreticiler, o tarihe kadar çok miktarda ithalat yapıldığı için üreticinin ürününe talebin azaldığı ve fiyatların düşürüldüğünü ifade ediyor.

Özetle, hasat öncesi çeltik ve pirinçteki son durum bu. Yarınki yazıda Türkiye son 100 yılda çeltikte ve pirinçte nereden nereye geldiğini, bundan sonra yapılması gerekenleri "çeltiğin babası" olarak bilinen Dr. Halil Sürek'in anlatımı ile paylaşacağım.

■ Tarla günlerinin amacı deneyim ve bilgi paylaşımı

Gönen'de 4 yıldır yapılan "Çeltik Tarla Günleri"nin temel hedefinin tohum pazarlamak veya satmak olmadığını belirten Ayer Gıda ve Tohumculuk Yönetim Kurulu Başkanı Kıvanç Ayer amaçlarını şöyle ifade etti: "Bu yıl tarımda iklim şartları bakımından çok zor bir yıl yaşandı. Bu tarla günlerini düzenlemedeki temel amacımız burada kendi çeşitlerimizi pazarlamak, satmak değil. Biz burada çiftçilerin de bizlerin de farklı deneyimlerimizi bilgilerimizi paylaşarak aslında bilgiyi bu şekilde çoğaltabileceğimizi düşünüyoruz. Herkes kendi tecrübelerini, farklı deneyimlerini burada paylaştığı zaman daha iyi, daha verimli, daha başarılı sonuçlar elde edebiliriz. İpsala'daki bir çiftçi deneyimini Samsun'daki bir çiftçiye aktardığı zaman bizim bu organizasyonumuzda başarılı olmuş demektir. Buradan ayrıldıktan sonra edindiği bilgi ve deneyimle üretimini olumlu yönde artırır ve ben Gönen'deki tarla günlerinde bunu öğrendim, uyguladım derse bizim için en büyük başarı bu olacaktır." Gördüğüm kadarıyla Çeltik Tarla Günleri'ne katılanlar da bu amaca uygun hareket ederek bilgi

05.09.2023

ve deneyimlerini paylaştılar. Sadece bir tarla günü değil, aynı zamanda mini bir fuara da dönüşen organizasyonu gerçekleştiren Ayer Gıda ve Tohumculuk Yönetim Kurulu Başkanı Kıvanç Ayer, Başkan Yardımcısı Gürani Ayer, Şirket Yöneticisi İsmail Dirik ve tüm çalışanlar katılımcılar için ellerinden geleni yaptılar.

Enflasyona bakın enflasyona!

Alaattin AKTAŞ

05 Eylül 2023 Salı

Önce bir hakkı teslim edelim. Bir dizi eleştiri hakkımız saklı kalmak kaydıyla TÜİK'in son iki aydaki enflasyon hesaplamasının gerçekçi olduğunu belirtmek durumundayız. Bu tabii ki kendiliğinden olmadı, TÜİK'in bu oranları açıklamasında önemli bir güç devreye girdi, değineceğiz. Ama yine de TÜİK'in temmuz için yüzde 9.49'luk TÜFE artışından sonra ağustos için de yüzde 9.09'luk bir oran açıklaması kabul etmek gerekir ki şaşırtıcı olmuştur.

Ağustos ayı için yüzde 9'u aşan bir oran tahmin eden çıktı mı? Kendi adıma söyleyeyim; ağustos ayı oranının da temmuz gibi yüksek olabileceğini bu köşede 14 Ağustos'ta "**Ağustos enflasyonu temmuzla yarışacak gibi**" başlığıyla vurgulamıştım; ama yine de yüzde 9.09'luk bir oran beklemiyordum. Hem zaten hiçbir tahminde de en azından ben yüzde 9'un üstünde bir oran görmedim. Dolayısıyla ağustos ayı artışının herkes için sürpriz olduğunu vurgulamak durumundayım.

Ama şu da çok tuhaf değil mi? TÜİK'in yapması gereken zaten gerçekçi oranlar açıklamak. Ancak şimdiye kadar bunu pek göremediğimiz için bu durumdan memnuniyet duyuyoruz.

Aslında normal olan olağanüstü hale gelmedi; anormal, normale döndü.

Tabii ki önemli olan bunun devamını görüp göremeyeceğimiz... Ama sanki göreceğiz...

Peki bu nasıl oldu?

TÜİK'in enflasyonun aylık bazda en düşük olduğu temmuz ve ağustos gibi yaz aylarında toplamda yüzde 19.44'ü bulan artış açıklamasının kendiliğinden olduğunu söylemek mümkün mü? Hiç değil!

Bu konuda çeşitli duyumlar var. Bunların en makulü de Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in göreve gelir gelmez "**Ben en doğru oranları görmek istiyorum**" şeklindeki yaklaşımı. Bu hiç yabana atılacak bir duyum değil.

Yoksa siz önceki aylarda genellikle “**iskontolu**” açıklanan TÜFE'de bu iskonto uygulamasının kendiliğinden mi sona erdiğini sanıyorsunuz?

Akaryakıt zamları var ya akaryakıt zamları!

Ana sektörler itibarıyla yüzde 9.09'dan daha yüksek artış yalnızca ulaştırma ve ev eşyası grubunda. Bir başka ifadeyle diğer tüm sektörler ortalamayı aşağı çeken yönde etki yapmış, bu iki sektör ise ortalamayı yukarı itmiş.

Aylık en yüksek artış ağustosta yüzde 16.61 ile ulaştırma grubunda yaşandı. Bu gruptaki artışın böylesine yüksek olmasının nedeni de çok açık; akaryakıtta gelen zamlar.

Ay ortalaması bazında ağustosta benzine yüzde 22, motorine yüzde 27, otogaza ise yüzde 32 zam geldi. Bu zamların TÜFE'ye doğrudan yansımaları bile 1.2-1.3 puan dolayında. Asıl yansıma ise kuşkusuz dolaylı.

Akaryakıtta gelen zamlar yüzünden şehir içi ve şehirler arası taşımacılık fiyatlarında büyük artışlar oldu. Yük taşımacılığına gelen zamların yansımalarını tüm mal ve hizmetlerde görüyoruz, ayrıca bu yansımaları gelecek aylarda da hissedeceğiz.

2023 sonu yüzde 70-75 arası olabilir

TÜİK'in dün açıkladığı verilere göre sekiz aylık artış yüzde 43.06, yıllık oran ise yüzde 58.94.

Yani şu durumda son dört ayda geçen yılki artışın altında kalınmalı ki, ağustos sonunda yüzde 58.94 olan oran, yıl sonunda yüzde 58'e inebilsin. Mümkün mü?

Kaldı ki zaten Merkez Bankası'nın yıl sonu tahmini artık yüzde 58 değil. Bu tahmin kağıt üstünde değişmedi ama Para Politikası Kurulu'nun son toplantı açıklamasında enflasyonun tahmin üst sınırına yakın seyredeceği vurgulandı. Enflasyonda tahmin üst sınırı da yüzde 62. Dolayısıyla Merkez Bankası tahminini zaten çoktan örtülü biçimde yüzde 62'ye taşıdı. Ama o oran da aşılacak!

Son dört ay toplamındaki artışı yüzde 13'te tutmak mümkün olursa yıllık gerçekleşme yüzde 62 olacak.

İyi de son iki ay toplamında, hem de fiyatların en az arttığı, hatta kimi yıllar gerilediği temmuz-ağustos ayları toplamında, üstüne üstlük döviz kuru da pek artmadığı halde yüzde 19.44'lük fiyat artışı yaşandıktan sonra dört ay toplamında nasıl olacak da yüzde 13'e inilecek?

Üstelik bu son dört aylık dönemde fiyatların genel olarak en çok arttığı ay olan ekim var.

Enflasyonu son aylarda tırmandıracak bir başka etken de doğalgaz fiyatlarına ilişkin hesaplama yöntemi. TÜİK bu konuda 29 Mayıs'ta yaptığı açıklamada **“Doğalgazın TÜFE madde sepetindeki ağırlığı da dikkate alındığında genel endeks üzerinde mayıs ayında aşağı yönlü kuvvetli bir etki yaratacağı, ancak doğalgaz tüketim miktarının artmasına paralel olarak özellikle yıl sonuna doğru bu etkinin kuvvetli ve yukarı yönlü olacağı öngörülmektedir”** görüşüne yer vermişti.

Son dönemin riskleri

Enflasyonun en büyük nedenlerinden biri olan kur artışı ağustosta görece çok yavaştı. Dolar geçen ay ortalamasında yüzde 2 arttı. Ne var ki temmuzdaki yüzde 15'lik artışın etkileri doğal olarak sürüyordu ve bu etkiler ağustosa da yansdı.

Önümüzdeki dönemin en büyük risklerinden biri kurda ortaya çıkabilecek artıştır. Düşünün, kur çok artmadığı halde önceki aylardaki artışların etkisiyle ağustos enflasyonunda yüzde 9'luk yükselme görüldü. Ya bir de kur artsaydı!

Ya da şöyle söyleyelim; ya bu aylarda kur yeniden artmaya başlarsa!

Eylül ve özellikle ekim ayı okulların açılması, bu çerçevede yapılacak harcamalar, kış hazırlıkları gibi nedenlerle fiyatların genellikle yüksek artış gösterdiği aylardır.

Ekim sonundan itibaren yukarıda değindiğim doğalgaz fiyatı etkisi devreye girecek.

Bütün bunları topladığımızda yüzde 58 bir yana yüzde 62'yi bile unutmamız gerektiği ortaya çıkar.

Başta döviz kuru olmak üzere bir dizi bilinmez var. Buna rağmen bir tahmin yapmak gerekirse ben yıl sonu için en iyi olasılıkla yüzde 70-75 arasında bir oran beklerim.

Enflasyon ağustos ayında da tam gaz

Naki BAKIR

05 Eylül 2023 Salı

TÜFE’de yüzde 9,09’la endeks tarihinin en yüksek ağustos ayı enflasyonu gerçekleşti. Aylık enflasyonun 2,78 puanlık bölümü ağustosta yüzde 16,61 artan ulaştırma, 2,27’lik bölümü de yüzde 8,48 artan gıda fiyatlarından geldi.

Sekiz aylık fiyat artışı yüzde 43,06 olurken, yıllık enflasyon yüzde 58,94’e fırladı.

Yıllık enflasyonun yüzde 15,94’lük bölümü, son bir yılda yüzde 72,86 artan gıda fiyatları; 11,75 puanı da yüzde 70,24 zamlanan ulaşım kaynaklı.

Ulaştırma ve gıda fiyatlarında devam eden artışların etkisiyle enflasyon, temmuzdan sonra ağustosta da hızlı yükselişini sürdürdü.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), tüketici fiyatları (TÜFE) bazında ağustos aylık enflasyonunu yüzde 9,09 olarak açıkladı.

Bunun 2005 yılı bazlı Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) tarihindeki en yüksek "ağustos ayı" oranı olduğu belirlendi. TÜİK'in açıkladığı verilere göre TÜFE'de ocak-ağustos dönemi kümülatif artış yüzde 43,06'ya ulaştı. Ağustostaki aylık TÜFE artışı geçen yılın aynı ayındaki yüzde 1,46'lık oranın 7,63 puan üstünde gerçekleştiği için yıllık enflasyon da temmuz sonu düzeyine göre 11,1 puan yükselerek yüzde 58,94'e yükseldi.

Böylece; Ekim 2022'de yüzde 85,51'e kadar yükseldikten sonra 8 aylık düşüş süreci sonunda bu yıl haziran sonunda yüzde 38,21'e inmiş olan yıllık enflasyon, son iki ayda ise 20,75 puan birden yükselmiş oldu. On iki aylık ortalamalara göre TÜFE bazında enflasyon ise haziran sonundaki yüzde 59,95 düzeyinden, temmuz sonunda yüzde 57,45'e, ağustos sonunda yüzde 56,28'e geriledi.

Azdıran gıda ve ulaştırma

TÜFE kapsamındaki ana harcama grupları içinde yüzde 15,05 paya sahip olan ulaşımda ağustos ayında yaşanan yüzde 16,61 oranındaki zamlanma, aylık enflasyona en büyük katkıyı yaptı.

Enflasyonun seyri (TÜFE; %)				
	Aylık		Yıllık	
	2022	2023	2022	2023
Ocak	11,10	6,65	48,69	57,68
Şubat	4,81	3,15	54,44	55,18
Mart	5,46	2,29	61,14	50,51
Nisan	7,25	2,39	69,97	43,68
Mayıs	2,98	0,04	73,50	39,59
Haziran	4,95	3,92	78,62	38,21
Temmuz	2,37	9,49	79,60	47,83
Ağustos	1,46	9,09	80,21	58,94
Eylül	3,08		83,45	
Ekim	3,54		85,51	
Kasım	2,88		84,39	
Aralık	1,18		64,27	

Aylık yüzde 9,09 olarak ölçülen enflasyonun 2,78 puanı ulaşımdan geldi. Endekste yüzde 25,43'le en büyük paya sahip olan gıdada yüzde 8,48'le devam eden yüksek zamlar da genel orana 2,27 puan olarak yansdı.

Endekste yüzde 16,62 paya sahip konutta yaşanan yüzde 6,89'luk artışın genel orana yansımaları da 0,86 puan oldu. Buna göre aylık enflasyonun yüzde 5,92'lik kısmı bu üç harcama grubu kaynaklı olarak gerçekleşti.

Endekste ağırlığı bunlardan daha düşük olan diğer harcama gruplarındaki aylık artışlar da ev eşyasında yüzde 9,36, giyim ve ayakkabıda yüzde 8,25, eğlence ve kültürde yüzde 7,88, sağlıkta yüzde 7,98, lokanta ve otellerde yüzde 7,09, haberleşmede yüzde 4,28, alkollü içecekler ve tütünde yüzde 3,77, eğitimde yüzde 3,11, çeşitli mal ve hizmetlerde de yüzde 7,55 oldu.

Bu harcama gruplarının aylık enflasyona toplam katkısı 3,17 puan. Son bir yılda ise gıda, yüzde 72,86'lık fiyat artışıyla, yıllık enflasyona 18,13 puanla en büyük katkıyı yapan harcama grubu oldu. Son bir yılda yüzde 70,24 zamlanan ulaşımın yıllık enflasyona katkısı da 11,75 puan düzeyinde gerçekleşti. Yıllık bazda artışın en yüksek olduğu ana harcama grubunun yüzde 89,31 ile lokanta ve oteller, en az artış gösteren ana grubun ise yüzde 24,97 ile konut olduğu görüldü.

Ana harcama gruplarının aylık ve yıllık enflasyona etkisi (Ağustos 2023)					
Ana harcama grupları	Endekste Ağırlığı (%)	Aylık Değişim (%)	Aylık Enflasyona Katkı (Puan)	Yıllık Değişim (%)	Yıllık Enflasyona Katkı (Puan)
Gıda ve alkolsüz içecekler	25,43	8,48	2,27	72,86	18,13
Alkollü içecekler ve tütün	3,57	3,77	0,14	51,98	1,99
Giyim ve ayakkabı	6,41	8,25	0,46	31,10	1,97
Konut	16,62	6,89	0,86	24,97	3,70
Ev eşyası	8,67	9,36	0,78	58,85	5,03
Sağlık	3,53	7,98	0,32	77,55	2,71
Ulaştırma	15,08	16,61	2,78	70,24	11,75
Haberleşme	3,30	4,28	0,14	46,35	1,52
Eğlence ve kültür	3,25	7,88	0,25	51,67	1,69
Eğitim	1,67	3,11	0,05	48,61	0,84
Lokanta ve oteller	7,82	7,09	0,67	89,31	6,91

Ağustos ayında işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç aylık değişim de yüzde 9,32 ile yüksek çıktı.

Bu bazda enflasyon ilk sekiz ayda yüzde 47,21, son bir yılda yüzde 63,52 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 57,77 olarak gerçekleşti.

Mevsimlik ürünler hariç TÜFE artışı ise aylık bazda yüzde 9,12, ilk sekiz ayda yüzde 43,41, son bir yılda yüzde 58,90 çıktı.

Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içecekler ve tütün ile altın hariç TÜFE'de artış aylık yüzde 8,89, sekiz aylık yüzde 49,79, yıllık yüzde 64,85; işlenmemiş gıda, alkollü içecekler ve tütün hariç TÜFE'de aylık yüzde 9,87, sekiz aylık yüzde 40,11, yıllık yüzde 55 artış oldu.

Alkollü içecekler ve tütün hariç TÜFE'de aylık yüzde 9,29, yedi aylık yüzde 43,08, yıllık yüzde 59,27 artış; yönetilen-yönlendirilen fiyatlar hariç TÜFE'de aylık yüzde 9,18, yedi ayda yüzde 49,98, son bir yılda yüzde 65,70 artış yaşandı.

ÜFE'de aylık artış yüzde 5,89

Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ise temmuz ayında önceki aya göre yüzde 5,89, aralık ayına göre yüzde 31,59, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 49,41 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 71,97 arttı. Son bir yılda sanayinin dört sektöründen madencilik ve taş ocakçılığında yüzde 66,42, imalatta yüzde 54,41, su teminin de yüzde 67,09 artış; elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise yüzde 8,21 azalış yaşandı. Ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında yüzde 46,41, dayanıklı tüketim malında yüzde 61,05, dayanıksız tüketim malında yüzde 66,46, enerjide yüzde 20,70 ve sermaye malında yüzde 64,88 artış olarak gerçekleşti.

Emekli zammının tamamına yakını gitti

Enflasyonun yeniden tırmanışa geçmesi ile birlikte temmuz başı- ağustos sonu arasındaki iki aylık dönemde gerçekleşen kümülatif TÜFE artışı yüzde 19,44'e ulaştı. Yaşanan enflasyonist süreç, bu yılın ikinci altı aylık dönemi için yüzde 34 artırılan asgari ücret ve yüzde 25 artırılan emekli aylıklarını büyük oranda aşındırdı. Temmuz-ağustos dönemindeki (iki aylık) enflasyonla asgari ücrete yapılan zammın yüzde 89,1'i, emekli aylıklarına yapılanın ise yüzde 95,6'sı geri alınmış oldu. Başka deyişle ağustos sonu itibarıyla asgari ücret, haziran sonundaki düzeyinin "reel" olarak sadece yüzde 12,1, emekli aylıkları ise reel bazda sadece yüzde 4,7 üzerinde.

İkinci yarı yılın daha ilk iki ayında yaşanan bu aşınma, enflasyon her ay yükselmeye devam ederken, asgari ücret ve emekli aylıklarının sabit kalacak olması nedeniyle, izleyen aylarda bu kesimin gelirden reel bazda "eksi"ye geçeceği anlamına geliyor. Öte yandan, ağustostaki aylık yüzde 9,09'luk oranla ocak-ağustos kümülatif enflasyonu yüzde 43,06'ya ulaşırken, Merkez Bankası'nın yüzde 58'e güncellediği 2023 yılı TÜFE tahmininin tutması da zorlaştı. Bu hedefin tutabilmesi için TÜFE'de yılın kalan dört aylık dönemindeki toplam artışın yüzde 10 dolayında kalması gerekiyor.

Abdulkadir Selvi

Tahıl koridoru ve bu savaş ne olur

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Soçi'ye uçarken kafamızdaki sorulardan biri iki lider ortak basın toplantısı yapacak mı, biz basın toplantısına alınacak mıyızdı?

Savaş nedeniyle Rusya tarafı Putin'in olduğu programlarda olağanüstü önlemler aldığı için böyle düşünmemiz normaldi. Uçak havalanırken İletişim Başkanı Fahrettin Altun'a ilk sorumuz bu oldu. Basın toplantısına alınmamız için İletişim ekibinin çaba gösterdiğini söyledi. Tabii Putin ile Erdoğan'ın ortak basın toplantısı yapacak olması aynı zamanda 'Tahıl Koridoru'nda anlaşma umudunun olduğunun bir işareti olabilirdi. Gazeteciler olarak her tavırdan, her cümleden bir sonuç çıkarmaya çalışıyorduk.

SOÇİ GÖZLEMLERİ

İstanbul-Soçi arası 1.5 saat sürdü. Soçi Havaalanı'na indiğimizde güneşli ılık bir hava vardı. Yemyeşil bir kent. Karadeniz yine dalgalıydı. Tek tük denize girenler vardı. Bizim gibi kumsalı büyük plajlarını görmedim. Savaş nedeniyle Rusların bir kısmı tatillerini Soçi'de yapıyor. Ama Soçi Antalya ile kıyaslanabilecek bir yer değil. Bizim Karadeniz'deki şehirlerimize daha yakın. Soçi'nin kent merkezinde savaş havası hissedilmiyor. İnsanlar günlük yaşamında. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konvoyu geçerken Rusların bir kısmı cep telefonunun kamerasıyla çekim yapıyordu. Soçi halkı Erdoğan'ın konvoyuna yakın ilgiliydi.

ERDOĞAN-PUTİN GÖRÜŞMESİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Putin'in tüm dünyanın gözlerini çevirdiği görüşmesi Soçi'de yakın zamana kadar sanatoryum olarak hizmet veren ama artık Rus Devlet Başkanlığı'na tahsis edilen bir binada yapıldı. Ekranlara da yansıdı. Putin'in karşılaması pozitifti. Putin, "Tahıl Koridoru konusunu da konuşacağız ama bazı sorularımız var" dedi. Neydi o sorular?

PUTİN'İN SORULARI

1- En önemli talebi Rus bankalarının Swift sistemine dahil edilmesi oluşturuyor.

05.09.2023

2- İkinci sırada ise Rus gemilerine yönelik sigorta konusu geliyor. Türkiye ile BM'nin ortak çalışmasında bu konuda bir çözüm önerisi getirildi.

3- Rus tahılının uluslararası piyasalara ulaşmasında bir engelle karşılaşılmayacağı güvencesi verildi.

Ama Rusya'nın talepleri bunlarla sınırlı değil.

4- Rusya açısından önemli olan amonyak hattının hasar gören bölümlerinin tamer edilerek sevkiyatın yeniden başlaması...

5- Gübre ihracatının yeniden başlaması...

Ve bir de Rusya'nın Afrika'ya 1 milyon ton tahıl önerisi.

EKONOMİK BOYUT

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gününbirlik çalışma toplantısına 7 bakan, MİT Başkanı İbrahim Kalın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Dış politika başdanışmanı Akif Çağatay Kılıç'ın katıldığını belirtirsem verilen önem anlaşılır. Dünyanın gözü bu toplantıdaydı. Öyle ki ne zaman heyetler halindeki görüşme başladı, ne zaman çalışma yemeğine geçildi... Anbean takip ettik. Tahıl Koridoru ön plana çıktı. Ama ikili ekonomik ilişkiler de en az o kadar önemliydi.

BAKANLAR

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Enerji Bakanı Alparslan Bayraktar, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fatih Kacır, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı ile Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan'ın heyette yer alması görüşmenin ekonomik boyutunun önemini ortaya koyması açısından önemliydi.

BAŞBAŞA GÖRÜŞME YEMEKTE

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Putin'in görüşmesine gelince, heyetler halindeki görüşmeden sonra iki lider yemeği birlikte yediler. Başbaşa görüşmeyi yemekte yaptılar.

BASIN SALONU

Erdoğan ile Putin'in yemeği devam ederken bizi basın toplantısının yapılacağı salona aldılar. Liderlerden önce bakanlar alındı salona. Artık TV'lerden yakından tanıdığımız Rus Devlet Başkanlığı Sözcüsü Peskov kendi basınına açıklamalar yaptı.

LAVROV İLE SOHBET

Bu arada salonun bir köşesinde Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan ve MİT Başkanı İbrahim Kalın'ın sohbeti ilgi çekiciydi.

İKİ LİDER SALONDA

Saat tam 16.33'te iki lider basın toplantısının yapıldığı salona girdi. Putin eski bir istihbaratçı olarak poker suratlı bir lider. Ama yine de savaştan önce iki kez gördüğüm Putin'in savaş sırasındaki duruşunu gözlemlemek istedim. Putin'in özgüveni yerinde. Ama o da işinin kolay olmadığını biliyor.

TAHİL KORİDORU

Putin basın toplantısında uzun uzun iki ülke arasındaki ticari ilişkileri anlattı. Konuşmasının sonunda Tahıl Koridoru'na rağmen Batı'nın Rusya'ya ambargoyu devam ettirdiğini anlattı. "Batı bizi aldatıyordu" dedi. "Biz tahıl anlaşmasını canlandırmaya hazırız. Rus gıda ürünlerine ambargo kaldırılırsa biz buna hazırız" diye konuştu. Putin beklendiği gibi Afrika'ya 1 milyon ton tahıl önerisini açıkladı. Bunu Tahıl Koridoru'na alternatif olarak görmediklerini söyledi, Erdoğan bu öneriye sıcak yaklaştı. Putin'in açıklamalarından Tahıl Koridoru'yla ilgili müzakerelerin biraz daha süreceği sonucunu çıkardık. Erdoğan'ın BM'deki temaslarından sonra iki lider yeniden görüşebilirler.

BU SAVAŞ SÜRER

Cumhurbaşkanı Erdoğan Tahıl Koridoru'yla ilgili olarak net konuştu. Türkiye ile BM'nin ortak öneri paketinin başarılı olacağına inandığını söyledi. Başarılı oldu ya da olmadı demedi, çözüme zaman tanıdı. Basın toplantısında ilk soru Türk gazetecilerden geldi. Aslında Rus basınının merak ettiği soruydu. Erdoğan'a, "Bir ateşkes önerisiyle geldiniz mi?" diye soruldu. Bu soruya önce Putin cevap verdi. Arabuluculuk girişimlerinden dolayı Erdoğan'a teşekkür etti. Ama kısa vadede bir ateşkes ya da Ukrayna ile görüşmeye yeşil ışık yakan güçlü ifadeler değildi. Ben Putin'i izledikten sonra kısa sürede bir ateşkes ya da barışa ilişkin umudum azaldı. Bu savaş daha uzun süre devam eder.

Esfender KORKMAZ

Ekonomik istikrar dikiş tutmayacak

Ağustos ayı Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) aylık yüzde 9,09 ve yıllık yüzde 58,94 oranında arttı.

Ağustos 2023 için İTO İstanbul geçinme endeksini de daha yüksek; yüzde 74,16 olarak açıklamıştı. TÜİK gıda fiyatlarındaki artışta geçinme endeksine daha yakın yüzde 72,86 oldu.

Dünya; yıllık enflasyon ortalaması; gelişmiş olan ülkelerde yüzde 4,24 ve gelişmekte olan ülkelerde 5,11 iken, bizde Ağustos ayında bir aylık TÜFE oranı bunun iki katı yüzde 9,09 oldu. Bu durumda eğer enflasyonu dış faktörler etkiliyor diyen olursa, ayıp etmiş olacaktır.

AĞUSTOS 2023 ENFLASYON VERİLERİ		
TÜFE	2022	2023
AYLIK	1,46	9,09
YILLIK	80,21	58,94
GIDA	90,25	72,86
ÇEKİRDEK(B)	72,53	63,58
12 AYLIK ORTALAMA	54,69	56,28
Yİ-ÜFE	2022	2023
AYLIK	2,41	5,89
YILLIK	143,75	49,41
ARAMALI	127,82	46,41
ELEKTRİK GAZ	348,39	-8,21
İLAÇ	78,65	99,44

Enflasyon kronikleşti;

Çekirdek enflasyon; yönetemeyeceğimiz şartlar altında; söz gelimi hava koşullarına bağlı olarak değişen işlenmemiş gıda fiyatları, yurt dışı şartlara ve kararlara bağlı olan enerji fiyatları, üzerinde yüksek vergi yükü olan tütün ve alkollü içecek fiyatları ile fiyatı küresel düzeyde oluşan altındaki fiyat artışını çıkardıktan sonraki, fiyat endeksidir.

Ağustosta Çekirdek Enflasyon(B) TÜFE'den daha yüksek yüzde 63,58 oldu. Çekirdek Enflasyonun yüksek olması, enflasyon direncinin de yüksek olduğunu gösterir. Eğer faizlerde şok bir artış olmazsa, MB reel faize geçmez ise, TÜFE artmaya devam edecektir.

İstikrarsızlıkta da kırılğan oldu

2018'den beri, enflasyon trendi de kırılğan oldu. TÜFE; 2022 Kasım ayında yüzde 85,51 oldu. 2023 Nisan ayında yüzde 38,21 oldu. 2023 Ağustos'ta tekrar 58,94'e yükseldi.

Enflasyonun yeniden artışına;

*Şubat ayında MB'nin inadına faizleri yüzde 8,5'a düşürmesi ve bu nedenle Mayıs sonrasında kurlardaki artış;

*Seçim popülizmi;

*Yeni gelen ekonomi yönetiminin istikrar programı açıklamamış olması,

*İç güven sorunu ve toplumun panik yaşaması, sebep oldu.

Bu defa enflasyon daha

yüksek düzeyde kronikleşti

Yİ-ÜFE'de aylık artış yüzde 5,89 ve yıllık artış yüzde 49,41 oldu. Yİ-ÜFE maliyet artışını gösterir. Daha önceki artışlarda kur artışı ithal girdi fiyatlarını artırır. Yİ-ÜFE daha yüksek çıkardı. Yİ-ÜFE artışı aynı ay veya bir sonraki ay TÜFE'ye yansır. Bu defa kur artışının yine etkisi var ve fakat bu etki daha düşüktür. Aşağıdaki grafikte kur artışının, Mayıs ve Temmuz arasında aynı oranda enflasyonu etkilemediği görülüyor.

Demek ki, Başkanlık Sistemi ile gelen ekonomiye yanlış müdahaleler, devlette kurumsal yapının ve şeffaflığın kaybolması, kara para aklamanın artması ve yapısal sorunların kronikleşmesi, enflasyonu da kronikleştirdi.

İstikrar neden dikiş tutmaz?

Bir ekonomide bir yönetime karşı iç ve dış güven sorunu oluşmuşsa, yönetim değişmezse sorun devam eder. Güvenin temel dayanağı; Hukuk; demokrasi, mülkiyet güvencesi, kurumsal devlet ve sosyal huzurdur. Mevcut hükümetten bu alanlarda değişme beklemek nafiledir. Dahası 10 milyon göçmen sorunu ve bunların eğitildiğine dair söylentiler, toplumun huzurunu daha çok bozuyor.

Bu durumda halkın demokrasi talep etmesi gerekir. Demokratik ülkelerde başarısız hükümetler ve muhalefet liderleri istifa eder. Bizde etmiyor; çünkü halkta biat kültürü oluştu, demokrasi talebi zayıfladı.

Bu şartlarda; Tek yol IMF kalıyor. IMF ile dış güven sorunu çözülür. Ayrıca IMF yabancı yatırım sermayesi için çıpa olur. Ne var ki; IMF stand-by yapmak için popülizmin kaldırılmasını şart koşar. Bu durumda Sayın Cumhurbaşkanı'nın "*itibarda tasarruf olmaz*" anlayışını rafa kaldırması gerekir.